

پزشکان برجسته در عصر تمدن اسلامی

دکتر اکبر درخشان-دکتر محمدرضا دارابی-معصومه سعیدی

دانشگاه علوم پزشکی مشهد

مقدمه:

خدمات مسلمانان و در درجه اول ایرانیان در علوم گوناگون مانند منطق، فلسفه، ریاضیات و علوم طبیعی مخصوصاً علم پزشکی بر کسی پوشیده نیست. زمانی که غرب در هاله ای از جهل و تاریکی به سر می برد، دانشمندان مسلمان، پرچمدار علوم و فنون بودند و کاروان علمی را به جلو سوق می دادند و این متقارن با زمانی بود که غربی ها در قرون وسطی در جهانی عقب مانده به سر می بردند.

نتایج:

از میان پزشکان مسلمانی که کشفیات پزشکی جالینوس، بقراط، ارسطو و دیگر پزشکان و دانشمندان یونان را بررسی کردند و مطالب با ارزشی به آن افزودند می توان محمدبن زکریای رازی، ابوعلی سینا، علی بن عباس اهوازی، فارابی، ابوالقاسم زهراوی، ابن زهر و ابن نفیس را نام برد.

محمدبن زکریای رازی به لحاظ داشتن بحث های اصیل و تالیفات فراوان، بزرگترین دانشمند مسلمان در علم پزشکی به شمار می آید. او در ۳۰ سالگی به پزشکی و شیمی روی آورد و در آرا و نظریه های پزشکی خود تحت تاثیر نظریه های جالینوس و تشخیص های پزشکی بقراط قرار گرفت.

رازی در علم پزشکی، شیمی و سایر علوم حدود ۲۳۰ کتاب و مقاله تالیف کرد. کتاب ها و آثار باقی مانده او هم اکنون در یکی از بزرگترین تالارهای دانشگاه پرینستون امریکا نگهداری می شود. کتاب او به نام الحاوی تا نیمه قرن ۱۷ میلادی بالاترین مرجع پزشکی در دانشگاههای اروپا بود.

رازی نخستین پزشکی است که اطلاعات شیمیایی خود را در علم پزشکی بکار برد. دانشمندان غربی و شرقی رازی را بنیان گزار شیمی جدید می دانند. او حدود ۵۰ سال به حرفه پزشکی پرداخت و در تدریس علم پزشکی، دروس بالینی را بر سایر علوم ترجیح و مرجح می دانست. رازی نسبت به بیماران بسیار مهربان بود و برای درمان و بهبود آنان کوشش فراوان می نمود.

ابوعلی سینا: از مشهورترین پزشکان اسلامی است. او دایره المعارف متحرکی بود که علاوه بر علم پزشکی در منطق، فلسفه، ریاضیات، اختر شناسی، شعر و موسیقی نیز مهارت داشت. دانشمندان به او عنوان معلم سوم-پس از ارسطو و فارابی داده اند و او را فرمانروای همه پزشکان ملقب ساخته اند.

ابن سینا بیش از ۲۰۰ تالیف در رشته های گوناگون علمی داشت. وی در سن ۱۰ سالگی قرآن را از بر داشت و در سن ۱۷ سالگی در علم پزشکی و سایر علوم به کمال رسید. او عملیات جراحی و کالبدشکافی را بر اساس تجربه های علمی توصیف کرده و در رشته اعصاب و روان نیز از شهرت کامل برخوردار بود. او معتقد بود که عوامل درونی از قبیل اندوه-ترس-اضطراب-شادمانی و دیگر عوامل روی اعضای

بدن تاثیر فراوان دارد و به همین جهت گاهی برای درمان بیماران خود از روش های روانی استفاده می کرد. ابن سینا ۷۶۰ دارو و همچنین بیماریهایی را که بر انسان عارض می شود را بررسی نموده است.

ابوالقاسم زهراوی

در علم جراحی یگانه روزگار خود بود. او میان پزشکان زمان خود به پدر جراحی ملقب شد و به سبب پیشرفت قابل ملاحظه اش در جراحی در شرق و غرب به شهرت رسیده است. به طوری که دانشمندان غرب به بسیاری از نظریه ها و مشاهدات باارزش او در این زمینه استناد می کردند. او همانند ستونی است که بنای رفیع جراحی جدید به آن تکیه دارد. زهراوی سومین پزشک نابغه پس از رازی و ابن سینا است و این ۳ پزشک چراغ هایی بودند که اروپاییان چراغدان های خود را در علوم پزشکی با آن روشن کردند.

زهراوی در قرون وسطی و در دوره رنسانس اروپا استاد جراحی به شمار می آمد. کتاب او به نام التصریف لمن عجزعن التالیف بیش از ۲۰۰ شکل از ابزار و آلات جراحی را شامل می شود.

نتیجه گیری:

ما ایرانیان امروز نیز شاهد پزشکان گرانقدر ایرانی هستیم که در راه کشفیات و تحقیقات پزشکی و خدمت به انسانیت به درجات بسیار بالایی رسیده اند. این پزشکان خدمتگزار و دلسوز مانند نیاکان ایرانی خود همچون ابوعلی سینا، محمدبن زکریا رازی-فارابی و دیگران در راه کسب مدارج علمی بالاتر و درمان بیماران همت خویش را مضاعف می سازند.